

Lausuntopyyntö E 61/2019 vp

Eduskunnan suuri valiokunta on pyytänyt Etlalta lausuntoa Valtioneuvoston selvityksestä EU:n komission tiedonannosta vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal).

Toteamme, että EU:n komission tiedonannon mukainen vihreän kehityksen ohjelma on hyödyllinen tarkastellessaan kokonaisvaltaisesti EU:n kestävyysaasteita ja niihin liittyviä toimenpiteitä. Yleisesti voimme todeta, että ohjelmaan kirjatut tavoitteet ovat kannatettavia. Keskeinen kysymys onkin, millaisin toimin tavoitteiden saavuttamiseksi olisi yhteiskunnan kannalta kannattavinta pyrkiä ja kuinka tavoitteiden mahdolliset ristiriitaisuudet tulisi ratkoa. Ohjelman laajuuden takia, tässä lausunnossa keskitytään vain osaan sen sisällöstä.

EU:n tavoite pyrkiä ilmastoneutraaliksi vuoteen 2050 mennessä on kannatettavaa, jos tavoitellaan globaalin keskilämpötilan nousun rajoittamista kahteen asteeseen.¹ Ilmastoneutraalisuustavoitteen kannalta on hyödyllistä, että myös vuoden 2030 päästövähennystavoitteita tiukennetaan. Suomen kanta tiukentaa erityisesti päästökauppasektorin päästövähennystavoitteita on linjassa tutkimustiedon kanssa.²

Lähtökohtaisesti on syytä pyrkiä kohdentamaan päästövähennystoimet niin, että niiden kustannusvaikutukset olisivat mahdollisimman pieniä. Lähtökohtaisesti siis päästökauppa-, taakanjako- ja LULUCF-sektoreiden välinen kustannustehokkuus on tavoiteltavaa. Käytännössä tämä tarkoittaa samaa päästöhinnointia kaikilla päästösektoreilla. Tämä kustannustehokkuusperiaate puoltaa suunnitelmia laajentaa päästökauppajärjestelmää kattamaan uusia päästölähteitä, kuten meri- ja tieliikenne ja kiinteistökohtainen lämmitys ja jäähdytys. Näiden laajennusten käytännön toteutus vaatii kuitenkin huolellisen valmistelun sekä vaikutusarvioinnin. Esimerkiksi tieliikenteessä päästökaupan ohjaava vaikutus nykyhintatasollaan voi olla vähäistä, sillä jokainen 10 euron muutos päästöoikeuden hinnassa aiheuttaa vain reilun 2 eurosentin hinnanmuutoksen bensiinin litrahintaan.

Päästökaupan keskeisiä vaikutuskanavia on sen vaikutus sähkön ja kaukolämmön hintaan, mikä ohjaa talouden toimijoita energiansäästöön ja energiatehokkuuteen. Päästöhinnointilain laajentaminen kiinteistökohtaiseen lämmitykseen on perusteltavissa lämmitysmuotojen tasavertaisella hintaohjauksella. Huomioitavaa kuitenkin on se, että käytännön toteutus on jälleen mietittävä tarkasti, koska päästökaupan piirissä on suhteellisen kohtuullinen määrä melko suuria yksiköitä (yli 20 MW), joten toiminnan laajentaminen mahdollisesti lukuisilla pienillä toimijoilla voi olla haastavaa. Toisaalta esimerkiksi Suomessa lämmitysöljyllä on jo nyt 16,9 snt/l hiilidioksidivero, mikä vastaa yli 60 euron hiilidioksiditonin päästöhintaa. Siten päästövähennyksiin kannustava hintaohjaus voidaan toteuttaa myös ilman päästökaupan laajennuksia.

¹ Rogelj, J., Den Elzen, M., Höhne, N., Fransen, T., Fekete, H., Winkler, H., ... & Meinshausen, M. (2016). Paris Agreement climate proposals need a boost to keep warming well below 2 C. *Nature*, 534(7609), 631-639.

² Parry, I. (2020). Increasing carbon pricing in the EU: Evaluating the options. *European Economic Review*, 121, 103341.

Hintaohjauksen voimistaminen, eli päästön hinnan korottaminen³, on kustannustehokkuuden näkökulmasta paras tapa lisätä päästövähennyksiä. Käytännössä hiilineutraalisuustavoitteen vaatimien hinnankorotusten läpivienti voi olla poliittisesti vaikeaa erityisesti koko EU:n tasolla. Tämän vuoksi on perusteltua tarkastella päästöhinnoinnin lisäksi myös muita toimia, jotka tukevat päästövähennystoimia päästöhinnoinnin rinnalla. Tällaisia ovat erityisesti päästövähennys-, energiatehokkuus-, ja hiilensidonta-tekniologioihin liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa lisäävät tukitoimet. On myös huomioitava, että voimakkaan päästöhinnoinnin rinnalla tarvitaan mekanismeja, joilla hinnoittelun negatiivisia taloudellisia vaikutuksia kompensoidaan niille, jotka niistä eniten kärsivät tai ovat muuten heikoimmassa asemassa. Tähän sosiaalista oikeudenmukaisuutta tukevaan toimintaan Vihreän kehityksen ohjelma vastaa Just Transition mekanismin ja rahaston avulla. Tiukan ilmastopolitiikan toteuttaminen vaatii rinnalleen myös kansallisia sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toimia.

Jussi Lintunen

tutkija

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

³ Joko vähentämällä uusien päästöoikeuksien jakomääriä tai yksittäisiä päästöveroja korottamalla.